

UCHWAŁA

Dnia 8 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marta Romańska

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z wniosku (...) Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego
Niestandaryzowanego Funduszu Sekurytyzacyjnego w G.
przeciwko D. S.

o nadanie klauzuli wykonalności na rzecz następcy prawnego wierzyciela,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 8 listopada 2019 r.,

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Rejonowy w W.

postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2019 r., sygn. akt VII Co (...),

"Czy poświadczenie przez notariusza w trybie art. 88 zd. 2 ustawy
z dnia 14.02.1991 r. - Prawo o notariacie (j.t.: Dz.U. z 2017 r., poz.
2291 ze zm.), że stawająca przed nim osoba uznała podpis na
dokumencie prywatnym za własnoręczny, jest urzędowym
poświadczeniem podpisu w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c.?"

podjął uchwałę:

**Dokument z podpisem uznanym przez notariusza za
własnoręczny (art. 88 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o
notariacie, jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 540 ze zm.) jest
dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym
w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca (...) Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Niestandaryzowany Fundusz Sekurytyzacyjny w G. wniósł o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu – prawomocnemu nakazowi zapłaty z wydanemu w dniu 12 sierpnia 2002 r. przez Sąd Rejonowy, w postępowaniu upominawczym toczącym się przeciwko pozwanej D. S., na rzecz powoda T. S.A. w W., poprzednika prawnego wnioskodawcy. Jako źródło następstwa prawnego wskazano umowę sprzedaży wierzytelności z dnia 29 września 2017 r., zawierającą notarialne poświadczenie własnoręczności podpisów, stwierdzające, że wierzyciel uznał złożony na tej umowie podpis za własny (własnoręczny).

Postanowieniem z dnia 3 grudnia 2018 r. referendarz w Sądzie Rejonowym oddalił wniosek, podnosząc, że przyjęcie oświadczenia o uznaniu wcześniej złożonego podpisu za własny nie jest równoznaczne z urzędowym poświadczeniem podpisu w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c. w związku z art. 88 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2291 ze zm. – dalej: „Pr.not.”).

Rozpoznając skargę na to postanowienie, złożoną przez wnioskodawcę, Sąd Rejonowy przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia przytoczone na wstępie zagadnienie prawne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Cechą prawa procesowego, oprócz jego naturalnego formalizmu, jest także pragmatyzm i skuteczność. Dotyczy to w szczególności prawa egzekucyjnego (wykonawczego), którego funkcją nadrzędną jest właśnie skuteczność. Przepis art. 788 k.p.c., którego dotyczy rozstrzygane zagadnienie prawne, jest normą prawa procesowego – co jeszcze do niedawna wywoływało istotne wątpliwości (por. uzasadnienie uchwały Sąd Najwyższego z dnia 13 maja 2015 r., III CZP 15/15, OSNC 2016, nr 5, poz. 56) – określającą za pomocą jakich dowodów w skuteczny sposób należy wykazać przejście na inną osobę uprawnień albo obowiązków stwierdzonych tytułem wykonawczym. Przepis stwierdza, że takim dowodem jest dokument urzędowy albo dokument prywatny z podpisem urzędowo

poświadczonym; w wyniku jego przedłożenia sądowi dochodzi do wykazania następstwa i nadania tzw. klauzuli przenośnej, umożliwiającej osobie uprawnionej wszczęcie przeciwko osobie zobowiązanej egzekucji prowadzącej do realizacji obowiązku wynikającego z tytułu egzekucyjnego.

Na gruncie praktyki notarialnej kształtowanej tradycją oraz przepisami ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 540 ze zm. – dalej: „Pr.not.”) przyjmuje się, że istnieją dwa rodzaje poświadczenia podpisu. Jeden występuje wtedy, gdy notariusz poświadcza, że osoba złożyła podpis w jego obecności, a drugi wtedy, gdy poświadcza, że w jego obecności osoba uznała podpis za własny (art. 88 w związku z art. 96 i 79 pkt 2 Pr.not.). Istotne jest to, że w obu przypadkach notariusz ma obowiązek stwierdzić tożsamość osoby, gdyż notarialne poświadczenie własnoręczności podpisu jest stwierdzeniem, iż podpis na dokumencie prywatnym pochodzi od osoby określonej, zidentyfikowanej (art. 85 Pr.not.). Ustawodawca uznaje, że w obu przypadkach dochodzi do urzędowego poświadczenia własnoręczności podpisu; w obu przypadkach podpisowi na dokumencie nadaje się charakter urzędowy (art. 2 § 2 Pr.not), natomiast w pozostałym zakresie dokument zachowuje charakter prywatny. Nie ma przy tym żadnych rzeczowych argumentów przemawiających za tezą, że podpis uznany w obecności notariusza za własny ma mniejszą moc niż podpis w obecności notariusza fizycznie złożony lub zgoła jest tej mocy pozbawiony.

Niezależnie od tych racji, a także od zauważalnej w judykaturze tendencji do elastycznego i pragmatycznego traktowania wymagań formalnych stawianych przez art. 788 k.p.c. (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2010 r., III CZP 98/10, OSNC 2011, nr 9, poz. 92, i z dnia 13 maja 2015 r., III CZP 15/15), trzeba podkreślić, że zarówno w działaniu organów państwowych, jak i obywateli – stron i uczestników postępowania – należy doszukiwać się i oczekiwać przede wszystkim wzajemnego zaufania oraz poczucia odpowiedzialności. Interakcja nasycona uprzedzeniami, niewiarą lub nielojalnością dehumanizuje stosunki prawne, w tym także stosunki procesowe, i deformuje ich obraz. W razie zresztą jakichkolwiek wątpliwości dotyczących wartości dowodowej dokumentu prywatnego, o którym mowa w art. 788 k.p.c., niewykluczone jest przeprowadzenie stosownego dochodzenia (art. 760 § 2 k.p.c.). W związku z tym należy założyć, że jeżeli podpis

na dokumencie nie był złożony w obecności notariusza, to jego następcze uznanie przed notariuszem za własnoręczny jest z punktu widzenia art. 788 k.p.c. wystarczające.

W konsekwencji uzasadniona jest teza, że dokument z podpisem uznanym przed notariuszem za własnoręczny – podobnie jak dokument podpisany w obecności notariusza (art. 88 Pr.not.) – jest dokumentem prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym w rozumieniu art. 788 § 1 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.

aj